

Tadeusz Kościuszko

„Bohater wielu narodów”

Prezentacja Xavier Strama V B

„To jest czas, w którym trzeba
poświęcić wiele, żeby wszystko
ocalić”

Tadeusz Kościuszko jest autorem tych słów.

Urodził się 4 lutego 1746 r. w Mereczowszczyźnie koło Kossowa na Polesiu. W wieku dziewięciu lat rozpoczął naukę w Kolegium Pijarów w Lubieszowie. W roku 1760 przerwał naukę z powodu finansowych kłopotów rodziny po śmierci ojca. Dziedzicem niewielkiego majątku został jego brat Józef, dlatego Tadeusz wybrał karierę wojskową. W 1765 r. wstąpił do rozpoczynającego działalność Korpusu Kadetów Szkoły Rycerskiej, uczestniczył tam w specjalnym kursie inżynierskim dla wyróżniających się słuchaczy. Szkołę ukończył w stopniu kapitana.

Francja

Po upadku powstania, kilkuletnim uwięzieniu w Petersburgu i krótkim pobycie w Stanach Zjednoczonych Kościuszko przybył do Francji w 1798 r. Był od 1792 r. Honorowym Obywatelem tego kraju. Zatrzymał się na krótko w Paryżu i już w 1799 r. przeniósł się do miejscowości La Genevray do zamku Berville, należącego do jego przyjaciela Piotra Józefa Zeltnera, ambasadora Szwajcarii we Francji. Kościuszko trzymał się wtedy z dala od życia politycznego, ale prowadził rozległą korespondencję.

Napisał po francusku nowatorską pracę "Manewry artylerii konnej". Interesował się życiem okolicy i unowocześniał posiadłość château de Berville, w której przebywał. Wprowadził na przykład hodowlę baranów merynosów, sadził również nieznane w tym rejonie topole, w celu osuszenia podmokłego gruntu. Propagował nawadnianie pastwisk. Rozwijał też mały przemysł, np. wybudował fabrykę dachówek, w której jako źródło energii służyły lokalne pokłady torfu. Wielokrotnie bywał ojcem chrzestnym i zastępował ojca sierotom przy okazji ślubu.

Wreszcie ochronił La Genevray i sąsiednie miasteczka przed oddziałami Kozaków atamana Płatowa, które grabiły i niszczyły okolicę podczas inwazji w roku 1814. Po abdykacji Napoleona w kwietniu 1814 r. przyjął w Berville oddział polskich szwoleżerów należących do Gwardii Cesarskiej, biwakujących w okolicy Fontainebleau. Szwoleżerowie, chcąc się odwdziżyć Kościuszce podarowali mu siwego polskiego konia, którego generał bardzo polubił.

**Au Général/ Kosciuszko/ héros
polonais/ et américain bienfaiteur/de
la region/ 1836-1997**

Mieszkańcy okolicznych miejscowości postanowili Kościuszce złożyć zadziwiający hołd. Z pomocą Zeltnera zdecydowali się wznieść kopiec na wzór krakowskiego: Górę Kościuszki oraz kapliczkę pod wezwaniem Św. Tadeusza. Kapliczka została wybudowana w latach 1834-1835 w osadzie Sorques, na terenie należącym do Franciszka Zeltnera, z funduszy zebranych poprzez subskrypcje, w której uczestniczyło wielu mieszkańców miejscowości La Genevraye i Montigny-sur-Loing. Pod koniec XIX wieku kapliczka popadła w ruinę i zaniedbane mury zostały rozebrane, z wyjątkiem dwóch sklepionych podziemnych korytarzy. Kiedy w 1868 r. wytyczano w lesie Fontainebleau trasy spacerowe, nie zapomniano o hołdzie złożonym Kościuszce. Jego imieniem została nazwana grotta w masywie Long Rocher. Pod koniec I wojny światowej, kiedy w 1917 r. polska armia zaczęła formować się na terenie Francji, na resztkach murów umocowano tablicę. Po tablicy upamiętniającej 100. rocznicę śmierci Kościuszki nie pozostał obecnie ślad. Wreszcie w 1924 r., dzięki hojności hrabiego Orłowskiego kapliczkę-mauzoleum odnowiono i wybudowano istniejący do dziś neoklasycyzycki portal, zaprojektowany przez architekta Lucasa z Fontainebleau. Fronton udekorowano medalionem Kościuszki, dłuta rzeźbiarza Leplat. Kapliczka została ponownie odnowiona w latach 1955-1956 na koszt rodziny Orłowskich i Rady Ambasady Henryka Stebelskiego. W dniu 20 kwietnia 1993 r. pomnik został wpisany na Listę Uzupełniającą Zabytków Historycznych we Francji (Liste Supplémentaire des Monuments Historiques); był to efekt wspólnej akcji Towarzystwa Opieki nad Polskimi Zabytkami i Grobami Historycznymi we Francji oraz merostwa Montigny-sur-Loing. Towarzystwo od 1990 r. organizuje co roku na przełomie września i października manifestację patriotyczną pod pomnikiem. W 1997 r. zamocowano tam tablicę informacyjną.

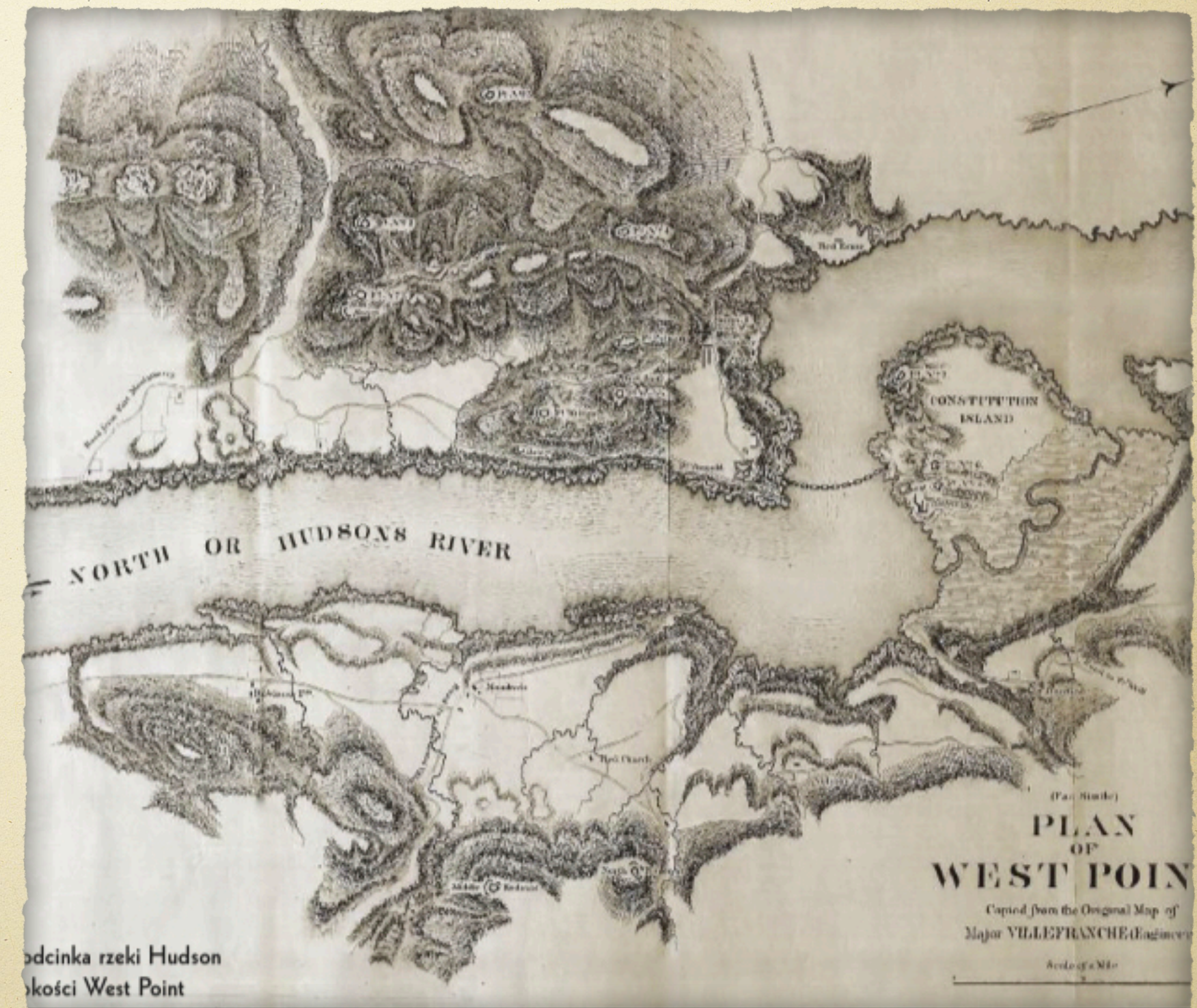

Pomnik-mauzoleum gen. Tadeusza Kosciuszki w Sorques (Francja)

Płk. Tadeusz Kościuszko ratuje Amerykę

- W styczniu 1778 roku generał Jerzy Waszyngton mianował młodego pułkownika Tadeusza Kościuszkę na- czelnym inżynierem
- W marcu tego roku, w następstwie zwycięstwa Amerykanów pod Saratoga, Francja zdecydowała się udzielić kolonistom kluczowej dla losów wojny pomocy.
- Bitwa pod Saratogą nie zakończyłaby się zwycięstwem Amerykanów, gdyby nie pomysłowe reduty stojące na straży wzgórz w pobliżu miasta. Wybudował je mało wówczas znany inżynier z Polski, Tadeusz Kościuszko

West Point zaprojektowany przez Kościuszkę nie był zwykłym fortem, lecz kompleksem umocnień.

Najlepiej można go opisać jako trzy koncentryczne pierścienie otaczające punkt centralny.

Był nim wielki łańcuch przecinający nurt Hudsonu między Wyspą Konstytucji a wystającym z zachodniego brzegu kawałkiem lądu zwanym punktem zachodnim, czyli właśnie West Point. Pierwszy pierścień otaczał łańcuch oraz brzegi rzeki, na- jezone z obu stron bateriami artylerii. Drugi obejmował fortyfikacje rozlokowane na wzniesieniach na wyspie i na West Point, zwiększając w ten sposób głębokość obrony. Trzeci łączył kilka fortów i redut umieszczonych na bardziej odległych wzgórzach strzegących dostępu do tego miejsca od wschodu i zachodu. Cały kompleks fortyfikacji znajdował się w obrębie praktycznie niedostępnych wzgórz.

Pomnik Kościuszki w West Point

Podobnie jak Waszyngton i wielu innych, Kościuszko zabiegał o stworzenie w Stanach Zjednoczonych akademii wojskowej. Powstała ona w roku 1802, dokładnie w miejscu, które fortyfikował. Dziś na jej terenie znajduje się 30 obiektów zaprojektowanych i wzniesionych przez Polaka. Kiedy w latach dwudziestych XIX wieku rektor akademii Sylvanus Thayer poprosił kadetów o wybranie spośród bohaterów wojny o niepodległość osoby, która zostanie upamiętniona pomnikiem na głównym placu akademii, ci wybrali Kościuszkę. Pomnik – początkowo jedynie baza i kolumna (figurę postawiono dopiero w 1913 roku) – zaprojektował absolwent akademii, a koszty budowy pokryto ze składki wśród kadetów.

Upamiętnienie Kościuszki często łączy się z faktem, że projektował on fortyfikacje West Point, ale tej interpretacji przeczy tekst przemówienia napisanego na uroczyste odsłonięcie pomnika, które mało miejsce w 1828 roku.

. Gen. John Armstrong powiedział, że Kościuszko umocnił fortyfikacje w West Point w taki sposób, że onieśmieliły one wroga na tyle, by odwieść go od pokusy zdobycia tej wyżyny.

W 1777 Kościuszko po raz drugi przybywa do U.S.A.

W Filadelfii zostaje przywitany z wielkim uznaniem, bowiem był znany ze względu na swoje przewodnictwo w insurekcji w Polsce. Wówczas żyli ludzie którzy go znali lub z nim służyli. Kościuszko był dla swoich towarzyszy, nie tylko doskonałym inżynierem, ale także osobą uprzejmą wobec innych, w tym biednych i niewolników z Południa.

William Henry Harrison, późniejszy prezydent Stanów Zjednoczonych, informując o śmierci Kościuszki Reprezentantów 20 stycznia 1818 roku, nazwał Polaka męczennikiem wolności. Samuel Lorenzo Knapp pisał o nim w książce Polscy wodzowie: powieść historyczna (1832), w której, zgodnie z oświeceniową tradycją, przedstawił Kościuszkę jako bojownika o prawa człowieka; Knapp podążył tym tropem również w 1838 roku w Opowieściach z Ogrodu Kościuszki.

„Wzbudzić potrzeba miłość kraju w tych, którzy dotąd nie wiedzieli nawet, że ojczyznę mają.”

W latach 1820-1870 kwestia niewolnictwa była bardzo znana w polityce amerykańskiej. To właśnie wtedy do pamięci o Kościuszcze przyczynił się jego testament w którym ofiarował on swe amerykańskie aktywa na wykupienie pewnej liczby niewolników i zapewnienie im wykształcenia.

Afroamerykańskie czasopisma kultywowały pamięć o Kościuszcze również po wojnie secesyjnej, często zestawiając go z Abrahamem Lincolnem i traktując ich wspólnie jako bohaterów walki z niesprawiedliwością rasową. Kiedy w 1910 roku w Waszyngtonie odsłonięto pomnik Kościuszki, jedna z afroamerykańskich gazet wezwała swych czytelników do zdjęcia kapeluszy w geście szacunku dla pomnika Kościuszki.

Tym samym na początku XX wieku pamięć historyczna o Kościuszcze w Stanach Zjednoczonych obejmowała już nie tylko jego wojenne zasługi, ale i wolę zniesienia niewolnictwa.

Rocznice niepodległości

- Obchody 150. rocznicy Deklaracji niepodległości w 1926 roku wzbudziły nową falę zainteresowania amerykańską rewolucją. Jednym z elementów upamiętnienia był Dzień Kościuszki obchodzony 18 października 1926 roku. W komitecie organizacyjnym uroczystości, która odbyła się w Waszyngtonie, zasiadły wybitne postacie, a podsekretarz stanu Joseph C. Grew wygłosił przemówienie zatytułowane „Kościuszko żywy”. Mówił w nim m.in.: nie ma takiego Amerykanina, który słysząc nazwisko Kościuszko, nie odczuwałby głębokiej wdzięczności za jego nieocenione zasługi dla tego kraju. Warto zwrócić uwagę na dwie znamienne okoliczności. Obchody zostały zorganizowane niemal wyłącznie przez osoby niemające polskich korzeni, a więc odzwierciedlały prawdziwe uczucia wdzięcznego narodu za zasługi człowieka, którego w ten sposób upamiętniano.

Tadeusz Kościuszko, mal. Benjamin West. To m.in. dzięki portretom namalowanym przez Westa i Johna Trumbulla utrwaliła się w USA pamięć o Kościuszcze

Do zachowania pamięci o Ko- ściuszcze jako części amerykańskiego dziedzictwa historycznego przyczyniają się liczne nazwy miejscowe, publikacje, obchody i co najmniej 22 pomniki oraz tablice pamiątkowe. Najbardziej znaczący jest znakomity pomnik stojący naprzeciw Białego Domu w Waszyngtonie, Dywizjon Kościuszki, czyli organizacja kadetów Amerykańskiej Akademii Wojskowej służąca zachowaniu pamięci o swym patronie, oraz coroczna konferencja kościuszkowska organizowana w West Point przez Antoniego Bajdka i Steve'a Olejasza.

O Kościuszcze na Litwie

*Na samej Litwie pierwszy o litewskich korzeniach
Kościuszki*

*pisał prawdopodobnie poeta i publicysta
Mečislovas Davainis-Silvestraitis. Już w 1883
roku w czasopiśmie „Aušra” opublikował ar-
tykuł Tadeusz Kościuszko był Litwinem (Tadeuzas
Kasciuszka buvo Lietuvininkas). Autor opierał się na
ogłoszonym po polsku liście Kościuszki
z 1784 roku, w którym podkreślał
on swoje litewskie pochodzenie.*

*Taka informacja w okresie odrodzenia narodowego
Litwinów była zupełnie zrozumiała, a jednocześnie
położyła fundament pod późniejsze polsko-litewsko-
białoruskie dyskusje na temat zawłaszczania
Kościuszki czy Mickiewicza według kryterium na-
rodowego.*

Dziękuję za uwagę!

*Korzystałem z czasopisma „Mówią wieki” i różnych innych
stron poświęconych „Naczelnikowi”*